

Svar på frågor från lokalgruppsträffen med BRA och TILRF den 20 maj 2021

Den 20 maj 2021 hade BIV sin andra nationella digitala lokalgruppsträff. Ämnet var tillgänglighet och frångänglighet utifrån nya APU (Arbetsplatsens utformning, AFS 2020:1) och inbjudna talare var Sveriges brandkonsultförening, BRA som representerades av Magnus Nordberg och Tillgänglighetssakkunnigas riksförening, TILRF som representerades av Isabel Huszar och Jenny Afvander. Under lokalgruppsträffen hade åhörarna möjlighet att ställa frågor genom att skicka in skrivna frågor. Under lokalgruppsträffen besvarades en del av frågorna. Nedan är en sammanställning av de frågor som ställdes (en del är klustrade då vissa frågor kom flera gånger) med svar från TILRF och BRA.

Frågor från FaQ på lokalgruppsträffen	Svar: TILRF	Svar: BRA
I byggnadstadgan 1985 stadgades följande: I byggnadsstadgan § 42a föreskrivs bla att "de utrymmen i byggnad till vilka allmänheten äger tillträde eller som utgöra arbetslokal skola utformas så att de bliva tillgängliga för och kunna nyttjas av personer vilkas rörelseförmåga eller orienteringsförmåga är nedsatt till följd av ålder, handikapp eller sjukdom".	Precis. Kraven är inte nya däremot har kontroll och uppföljning av kraven släpat efter vilket blev grund för certifierade sakkunniga av tillgänglighet. Tillgänglighetssakkunniga arbetar med att tidigt komma in i projekten likt brandkonsulter för att underlätta projektering och kostsamma åtgärder i sena skeden.	
är verkligen kraven på tillgänglig vid arbetslokaler nya?	Kraven är inte nya, men förtydligande då tolkningsfriheten nu begränsats.	
Vem bestämmer vad det är för typ av projekt?	Bör följa Boverkets definition ang nybyggnad/ombyggnad/ändring	
15§ så sa du att vid annan ändring behövde inte 20-21§§ uppfyllas - var stod detta? I vägledningen? Hängde inte riktigt med där :-)		Läs vägledning

FÖRENINGEN FÖR BRANDTEKNISK INGENJÖRSVETENSKAP

Har BRA fått acceptans på att det är rimligt att utnyttja 45 m gångavstånd även för skolor? Alltså, där det handlar om elever som kan ha behov av tillgänglig utrymningsväg och normalt 30 m är OK.		Ja
Kanske kommer. Minutkrav på brandcellsgräns för att invänta hjälp? Rtg har ju mer än ofta mer än 30 min för att hämta någon.		Samma som BBR
Gäller detta med att invänta hjälp i egen lokal enbart kontor/Vk1 eller även andra verksamheter?		Det gäller arbetsplatser
Är inte 89 skriven för arbetsgivare som hanterar befintliga lokaler i huvudsak?	Är grundprincip för alla arbetsplatser oavsett typ av projekt.	
Vad gäller sprinkler så har AV på sin hemsida angett att de accepterar att utrymningsplatsen kan flyttas utanför utrymningsvägen givet sprinkler och att räddningstjänstens insats beaktas. Har detta diskuterats ytterligare inom samtalet med AV?		Ja samtal har förts
man har väl ansvar för att uppfylla lagar även om man inte blir tillsynad? det är ju ett väldigt märkligt resonemang att vända det till tillsynsmyndighetens ansvar att se till att ni uppfyller regler? för mig låter det som att det vore ok att köra mot rött så länge ingen polis ser	Visst har alla ett ansvar men det är också en praxis att glida på kraven för att pressa ner ekonomin. Nya AFS har ju nu tydligt med det olika ansvarsområdena för arbetsgivaren, byggherre, Bas-P och projektörer.	
Hur är tanken att arbetsplatser där det förekommer krav till assisterad utrymning, ska fungera? Vk 5A/5B. Är det rimligt att personal ska ha både utrymningsplatser och kunna assistera vid utrymning?	Man kan ha fler som jobbar på ett givet arbetsställe än vad som krävs för assisterad utrymning. Det blir en tolkningsfråga där verksamheten, brand och TIL behöver vara sampratade	

FÖRENINGEN FÖR BRANDTEKNISK INGENJÖRSVETENSKAP

<p>Det känns som att befintliga lokaler och nybyggda lokaler har en tydlig tolkning. Men frågan är då det här med ombyggnationer. Hur mycket måste man bygga om för att "ombyggnads-kravet" enligt AFS ska gälla? Finns det enkla tumregler att tillgå eller ska man grotta ned sig i PBL? Vem gör tolkningen om detta har uppnåtts, brandkonsult, TIL, Byggherre?</p>	<p>PBL gäller för tolkning av nybyggnation, ombyggnation eller annan ändring</p>	
<p>Har AV uttalat sig om hurvida en utrymningsplats kan vara placerad utomhus? Boverket har tidigare uttalat sig om att en utrymningsplats även behöver ha skydd mot väder och vind.</p>	<p>Ja, om man säkert kan invänta hjälp där, och det finns tvåvägskommunikation (vid projektering för ny- och ombyggnad) eller arbetsgivaren på annat sätt kan säkerställa att ingen blir kvar där (befintliga arbetsplatser). (AV hemsida)</p>	
<p>Kravställer ni placering av tillfällig utrymningsplats i den egna brandcellen? T.ex. nära fönster/utvändigt trapphus? Eller är längst in i en skrubbe OK?</p>		
<p>Såg ut som att det inte var krav på tillfällig utrymningsplats i den egna brandcellen på det övre planet i ert exempel med brandcell i två plan? Vid blockerad utrymningsväg i annan brandcell - hur ska en person på det övre planet kunna göra sig hörd för att få assistans?</p>		
<p>Ska AFS då även tilläpas för elever, och inte endast personalen på skolan?</p>	<p>Elever från förskoleklass och uppåt är att likställa med arbetstagare, enligt Arbetsmiljölagen</p>	
<p>När krävs tvåvägskommunikation om ena utrymningsplatsen är i trapphuset och den andra är i brandcellen man befinner sig? Ena/båda?</p>		<p>Bägge men telefon på kontoret är också en form av tvåvägs</p>
<p>kommer BRA att publicera de skriftliga svaren från AMV?</p>		<p>Bara i form av vägledningen</p>

FÖRENINGEN FÖR BRANDTEKNISK INGENJÖRSVETENSKAP

HUr gör man med sprinklade butiker med mycket folk men ett fåtal arbetstagare?		om du klarar gångavstånden är det ok
Förskola - Finns det möjligheter i AFS att frångå krav på frångänglighet? T.ex. om förskolan saknar administrativ del och verksamheten anser att anställda behöver ha en viss fysisk förmåga	Det är inte rimligt att påstå att ingen personal på en förskola får ha nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Man kan ha personal som sitter i rullstol. Observera att avsteg från kraven endast kan göras på den plats där en viss funktionsförmåga krävs. En hel arbetsplats eller alla krav kan inte lyftas bort.	
Varför behöver räddningstjänsten se den utvändiga platsen om det finns en tvåvägskommunikation?		Se senaste vägledningen
Behöver man tvåvägskommunikation på en plattform utomhus en våning upp? Känns överflödigt. Måste tvåvägskommunikationen alltid vara till SOS.		Se senaste vägledningen
Hej! Jag undrar om någon kan kommentera projektörsansvaret och vad det innebär. Hur står det sig i förhållande till byggherreansvar och arbetsgivaransvar? /Mats Sundbom	Som projektör ska du projektera enligt lagar och reglement. Visar det sig att något av kraven inte går att uppfylla får man uppmärksamma och meddela detta för byggherren/arbetsgivaren som då får ta beslut kring åtgärd. Så länge man flaggat för detta ska man ha uppfyllt sin del av projekteringsansvaret,	
Hur stor andel ska man räkna med är i behov av tillgång till utrymningsplats? är det 1% av personantalet likt för ex. Vk2B enligt BBR?		Ja
Nämndes att "en lokal som görs tillgänglig, också ska göras frångänglig" - detta är väl en mer extensiv tillämpning än "vid nybyggnad eller ombyggnad enligt BBR"	Principen är att vid en ändring ska det som ändras göras tillgängligt (om det inte är orimligt pga varsamhetskrav, förvanskningförbud, byggnadens förutsättning och ändringens omfattning).	

FÖRENINGEN FÖR BRANDTEKNISK INGENJÖRSVETENSKAP

Ska en arbetsplats betraktas som tillgänglig per automatik bara för att det går en hiss dit, t.ex. en hiss som går upp till ett fläktrum?	Nej. Tillgänglighetskravet ställs på lokalen baserat på verksamheten. Hiss kan finnas av andra orsaker, ex vis materialtransport. Däremot måste man ha i åtanke att tillgänglighetskraven omfattar en bred grupp av människor. Text att bara för att en lokal ej är tillgänglig för rullstol så måste man ändå beakta andra tillgänglighetskrav som kontrastmarkeringar och ledstänger.	
Kan en ramp som endast är för tillgänglig utrymning vara brantare än om den ska vara tillgänglig till vardags?	1:12 är en säkerhetsfråga. Brantare än så riskerar göra att man ramlar baklänges med rullstolen.	
Är det inte att misshushålla med medel att anpassa för detta innan behovet faktiskt finns och är tydligt definierat?	Sverige följer FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det innebär att personer med funktionsnedsättningar ska kunna vara en del av arbetslivet utan att man måste fixa och trixa i efterhand. Dessutom omfattar kraven en bred grupp av människor och handlar inte enbart om de som är rullstolsbundna.	
Om ni verkar utifrån PBL kan ni då gå in och svara utifrån AML's AFS 2020:1?	Vårt uppdrag som certifierad sakkunnig mot kommunen lutar sig på bygglagstiftningen. Som rådgivande konsult i projekteringsuppdrag så hjälper vi projektet att uppfylla samtliga programkrav som ställs. Detta är precis som mellan att vara brandkonsult och certifierade sakkunniga inom brandskydd.	
Råder det enighet mellan brand (BRA) och tillgänglighet om definition av vilka delar som ska tillgänglighetsanpassas vid nybyggnation. Tyckte Magnus hade en friskrivning där.	TIL avgör om vissa avsteg från krav på tillgänglighet är rimliga (fastställs sedan i samband med bygglov och tekniskt samråd. Brand avgör vad som ska vara frångängligt baserat på TIL's eventuella avsteg.	

<p>Appropå funktionsförmåga - ser ni (Isabel/Jenny) att det finns utrymme att säga att delar av förskolor/sjukhus inte är en tillgänglig arbetsplats (förutom teknikutrymmen)? Bakgrunden till frågan att det i den typen av verksamhet ställs det krav enligt BBR på att personal ska utrymma barn/patienter och arbetsuppgifterna i stort kräver viss funktionsnivå. Bortser då ifrån kontorsutrymmen där det inte föreligger krav på funktionsförmåga.</p>	<p>För en arbetsplats så får man säkerställa att tillräckligt mycket personal finns på plats som kan utföra assisterad utrymning. Det innebär dock att det kan finnas annan personal i dessa utrymmen som använder rullstol eller annat balanshjälpmedel. För sjukhus får man också göra en rimlighetsbedömning av i hur stor utsträckning patienter och besökande kan vara rullstolsanvändare och kunna utrymma själva.</p>	
<p>Hur ser man på skillnaden med fönsterutrymning i AFS och BBR. BBR tillåter t.ex. fönsterutrymning som alternativ utrymningsväg men kan vara svårt att få till två tillfälliga utrymningsvägar enligt AFS om man bara har ett trapphus som betjänar lokalen?</p>		
<p>Har räddningstjänsten någon informationsskyldighet avseende AFS i samband med yttranden i bygglovsärenden?</p>		
<p>I vilka fall kan man ha lokaler som ska vara tillgängliga men inte frångängliga?</p>		
<p>Kan det vara större lutning när man går ned? Då trillar man ju inte baklänges?</p>	<p>Om denna fråga avser ramp, så ska man ha ork att bromsa. Så nej, 1:12 gäller. Vid brantare lutning blir det även tyngre och svårare att styra vid manuell rullstol eller rollator vilket kan orsaka att man välter sidledes. Ramper ska även fugnera för personer med gångsvårigheter och dålig balans.</p>	
<p>Får man ha tillgängliga lokaler som inte är frångängliga om man som arbetsgivare och arbetstagare kommer överens om att arbetstagaren inte ska använda just dessa lokaler?</p>		

FÖRENINGEN FÖR BRANDTEKNISK INGENJÖRSVETENSKAP

Hur är arbetsgången för att reda ut om en arbetsplats kräver en viss funktionsnivå, dvs om tillfälliga utrymningsplatser krävs eller inte. Vem ansvarar för att besluta om det?	Gäller det en befintlig arbetsplats så är det arbetsgivarens ansvar. Är det nybyggnad eller ombyggnad så ska arbetsplatser vara tillgängliga och användbara. Observera att det är bara den del av lokalen som kräver en specifik funktionsförmåga som kan göra avsteg från kraven för just den specifika funktionsförmågan.	
Hur ser man på undantag från kravet på frångänglighet gällande t.ex. fabriksbyggnader som helhet?		
Bestämmer verksamheten själv vilka verksamheter som ska vara tillgängliga? Eller vem har sista ordet?	Verksamheten kan hävda att arbetsuppgifter som ska utföras i lokalen kräver exempelvis full rörlighet och styrka. Det kan överprövas via bygglagstiftning (perpektivet byggnader ska vara tillgängliga) eller arbetsmiljö/diskriminering (folk ska kunna jobba och arbetsgivare får inte motverka det genom dålig utformning av lokaler).	
kanske inte främst kopplat till nya AFS:en men upplever ofta problematiken att uppställningsplatsen 700x1300 kilas in i en nisch i trapphuset eller att den tangerar dörrars uppslagsyta. Hur resonerar brand där, kan ju bli förödande om rullstolen hamnar lite snett och utrymningsvägen blir helt blockerad om man inte har lite marginal	Brand ställer funktionskravet, TIL bevakar utformningen	
då jag pratat med AMV om avsteg från kravet på tillgänglighet så menar de att det bara gäller då det krävs speciella funktionsförmågor - typ kunna klättra i master, dvs inte typ hamburgerställe/café etc	Ja, generellt är det ju så. Eller om man ska kunna backa fort från en farlig situation. Vissa yrkesroller kräver färgseende, och vissa kräver arm- och bålstyrka. Ska man jobba på vårdboende och lyfta människor så krävs både fungerande armar, ben och kropp.	

FÖRENINGEN FÖR BRANDTEKNISK INGENJÖRSVETENSKAP

Om man har flera omklädningsrum så har man ofta inte alla tillgängliga. Även i nybyggnad	Sant. Samma med toaletter. Det ska dock inte vara onödigt långt eller krångligt till funktioner som passar alla.	
Om man har en befintlig byggnad som inte är tillgänglig men man vill sätta in en trapphiss i till en del av lokalen, är ändringen då så omfattande att en tillfällig utrymningsplats ska anordnas ellerräcker det med en organisatorisk åtgärd?		Beror på flera omständigheter, särskilt hur det betraktas, är det underhåll?
Stämmer det att AV sagt att vid sprinklad lokal kan det anses vara "säkert" att avvakta i lokalen. Dvs det krävs inte utrymningsplats i egen brandcell. Men det krävs kommunikationsutrustning?		
är det någon som undersökt vad människor med funktionsproblem tycker om detta?	Myndigheten för delaktighet (MFD) stödjer införandet av AFS 2020:1	
Vem avger vad som är publika rum eller delar i en skola?	Utrymmen som allmänheten förväntas kunna ta sig till och använda räknas som publika. Så, alla utrymmen som hyrs ut för kvällsaktiviteter eller föreningsliv. Ofta tänker man att man ska kunna besöka ett kontor också.	
Ibland elelr ganska ofta saknas tillgänglighetsrådgivare/sakkunnig i projekt. Då trillar bollen ner på brandkonsulten iaf...	Brand kan aldrig ta ansvar för att vara sakkunnig tillgänglighet. Om det inte finns en TIL ligger ansvaret på byggherren. Brand bör dock rekommendera att tillgänglighetssakkunnig bör involveras.	
det hade varit intressant att få veta vilka som är med och lyssnar på detta webinar (om GDPR tillåter det) - brandkonsulter o TIL-sakkunniga		
Antal rullstolsplatser i utrymningsplatser verkar mycket svårt att komma fram till i en del projekt. Detta påverkar ytorna mycket.		

FÖRENINGEN FÖR BRANDTEKNISK INGENJÖRSVETENSKAP

Har BRA någon ståndpunkt om vad, förutom brand, som ska föranleda frångänglig utrymning?		
Nu håller jag med Magnus i sak men han sa faktiskt tidigare att begreppen i PBL och AML inte är samma. (gällande utrymning av annan anledning än brand)	Vid projektering gäller alltid PBL och dess föreskrifter, men det finns begrepp i AFS som definieras annorlunda. Detta då dessa reglement utgår från olika myndigheter.	
var i 2020:1 framgår det att det inte är tillräckligt med "en röd knapp" i 2-vägskommunikationen.		
Vid tillgänglighetsanpassningar som inte klassas som ombyggnad, ex. sätta in RWC vid hyresgästanpassning, gäller då fortsatt kraven för befintliga byggnader där man kan lösa det organisatoriskt eller måste man anordna utrymningsplatser för att man tillgänglighetsanpassat lokalen?	Grundprincipen är att det som ändras ska göras tillgängligt.	
Hur ser fördelningen ut bland deltagarna brand resp tillgänglighet? är det många från TILRF som närvarar?		
gäller 1%-regeln även för arbetslokaler? BBR anger ju detta för publika lokaler		Vi har pratat med Av om det och har använt det som mått
Till BRA: Hörde jag rätt att AMV inte gillar tvåvägskommunikation med bara diod/lampa?		Ja, de vill att det ska vara tvåvägskommunikation
Hur ser man på vägledande markeringar? Ska alla skyltar ersättas med vägledande markeringar med en symbol för rörelsehindre eller hur ser man på det? Ibland kan det ju vara en lokal där alla utrymningsvägar leder till en säker plats/utrymningsplats men i vissa fall är det kanske inte alla vägar som blir tillgängliga.		Ja
Om det finns utrymningslarm så går det inte att nyttja kommunikation		Nej

FÖRENINGEN FÖR BRANDTEKNISK INGENJÖRSVETENSKAP

via tal på ett vettigt sätt. Har AV uttalat sig om detta?		
Det finns väl normalt ingen cert sakkunnig brand med i ett projekt. Om man ska projektera med AFS-krav eller ej måste väl bero på vilket uppdrag man får? För vissa projekt på arbetsplatser är AFS nästan mer intressant än BBR	Jag har aldrig varit med något ett projekt utan en brandkonsult, så jag kan inte uttala mig i frågan. Som certifierade sakkunniga mot kommunen lutar man sig enbart på bygglagstiftningen. Som rådgivande konsult i projekteringsuppdrag så stödjer vi projektet att uppfylla samtliga programkrav som ställs. Detta är lika förhållande som mellan att vara brandkonsult/tillgänglighetskonsult och certifierad sakkunnig inom brandskydd/ av tillgänglighet.	
Är del av hotell med själva hotellrummen att betrakta som tillgänglig arbetsplats?	Nej, hotellrum behöver inte vara tillgänglig för rullstolsburen personal.	
Behöver man inte ta hänsyn till personer som hör dåligt? Med tanke på kravet på talad kommunikation.		Inget Av sagt
Som RTJ blir jag lite djävulens advokat vad gäller mobiltelefon. Dels krävs täckning, och även laddad mobil... Svårt att ställa funktionskrav på enskilda personers mobiltelefon till skillnad från en fast installerad telefon.	I de fall vi pratat om mobiltelefoni i projekt jag varit i, så har det varit arbetsplatsens mobiler. Exempelvis på sjukhus där larm från patienter går till mobilerna. Men man måste kunna säkerställa täckningen i utrymmena som man ska kunna ringa ifrån. AV har ännu inte uttalat sig i frågan.	
Tänker också på detta med tvåvägskommunikation från utvändigt trappa. Finns många funktionsnedsättningar som inte innebär rörelsehinder utan kognitiva funktionsnedsättningar eller begränsningar i tal som medför att personen kanske inte kan ropa på hjälp..	Tvåvägskommunikationen avser arbetslokaler. Om personen har nedsatt talförmåga OCH är rullstolsburen, så åligger det arbetsgivaren att anpassa lokalen för den enskilda individen. Lagstiftningen försöker lägga sig på en rimlig nivå. Vad som anses rimligt förändras över tid.	